

Politikai
röpiratok.

22.

22
158

AZ

ORSZÁGOS

KÉPVISELŐ VÁLASZTÁSI JOGRÓL.

IRTA

EGY HAZAFI.

2.

PEST, 1870.

NYOMATOTT NOSÉDA GYULÁNÁL.

Dr BALLAGI GÉZA.

Napjainkban, midőn a nemzet nagy tömege jobb, és baloldalra van oszolva, szokássá vált, minden irodalmi művet, minden nyilvánosan kiejtett szót, pártérdek tekintetéből itélni meg; és ha egyik vagy másik pártérdekét viseli, gáncsolatni ellenfelétől. E gáncsolások a türelmetlenség szenvedéljével történnek; egyik sem akarja elismerni, a másik érdemét, vagy saját hibáját. Pedig, ha igazságok akurunk lenni: mind két pártnál találunk dicserni; mindkét pártnál találunk feddeni valót. És végre a valódi hazafiság számúz minden pártkérdeést; üdvözli a jót, bár ellenfelétől származék is az.

Én, jelen tekintetben nem foglalom pártállást; kik közelebb ismernek, ismerik nézeteimet; valamint azok, kik egykor-máskor megjelenő cikkeimet olvasák. Nem kívánom magamat igazolni pártérdekből senki előtt. Én jelenben egy magasabb színvonalra emelkedem, melyen állani kell különbség nélkül mindenkinek, ki házáját őszintén szereti. Én csak egy alapot ismerek, melyen e nemzet boldog, és nagy lehet; csak egy alapot ismerek, melyen a polgárok nyugalma, jólléte fölvirulhat, ez alap: a szabadság. Erre kell törekednünk mindanyunknak; és vigyázni, nehogy pártszenvedély,

vagy hiúság, avagy aprolékos érdekektől vezetve, formáért elveszítjük a lényegét.

Az újkor szelleme; az álláspont, melyet a nemzetek életében a valódi nép elfoglalt; a boldogság, nyugalom, jóllét, mely Európa némely államaiból felénk tekint, óva intenek bennünket: hogy más alapot, melyre alkotmányunkat építsük, — mint a szabadságot, — ha csak ön magunk nem akarjuk előidézni bukásunkat, — elfogadni nem lehet.

Három éve, hogy ez alkotmányos új acrába beléptünk; három éve, hogy építgetjük a házat, melynek rendeltetése leendő: megvédeni minket az idő változásaitól. Az épület első alapjáról, t. i. a közösgyi munkálataokról, jelenben nem szólok; ítéletet mondani csak a kor van hivatva ily műveletek fölött; csak a kor ítélhet tisztán, elfogulatlanul; az mutathatja ki előnyeit, hátrányait, rövid, vagy tartós életét. Én csak ez új, alkotmányos három évről akarok rövid vázlatban futó tekintettel emlékezni.

Sok oldalról vivatott, s vivatik a kérdés: e három év előhaladás, vagy hátraesés kora-e a nemzetnek? Mielőtt eldöntenénk e kérdést, — a nélkül, hogy egyes időszakot meritenénk ki tárgyalásul történetünkből, — vissza kell kissé tekinteni a múltba.

Én nem rovlak föl minden bűnt a múltnak; nem minden érdemet, a jelennek. A külviszonyok, a korszellem, a szomszéd népek, — melyekkel érintkezünk, — pangása, vagy előhaladása, mindég hatással van reánk; süllyedése, vagy emelkedése rendszeren ugyanazon hatást idézi elő. Ha magunk nem vagyunk irányadók: akkor követői vagyunk másoknak; annak utain akarunk járni, követni lépéseit; föltéve, hogy viszonyainkhoz alkalmazható. Minden nemzet eleget tesz, ha más nemzetekhez mérve, a korszinvonalára emeli magát.

Ha Nagy Lajos, ha az emlegetni szeretett Má-

tyás korát tekintjük, tagadhatlanul el kell ismerni, hogy azon időben, a század leghatalmasabb nemzete a magyar volt. Ez volt az, melynek jó indulatát, barátságát, lesve lesték a szomszédok, s igyekeztek ki érdemelni. Ez még a harcok korszaka volt; a fegyver elég volt oly magasra emelni egy népet, hogy mások tisztelettel hajoljanak meg előtte; a nyert csaták diadala biztos út volt a nagysághoz: mert Europa többi nemzetei is csak harcolók valának, s vágyaik legmagasabb tárgya, a csatátér borostyánya. A 1848. előtti korszak, mely korszaknak, — melyben pár száz ezer birt csak jogokkal, míg a nép milliói elnyomott szolgaságban tengődtek; — melyben ipar, kereskedelem még bölcsőjében ringatódzott, — nem tűnt föl szomorító példaképen: mert a szomszéd államok sem tudának sem alkotmány, sem ipar, vagy más kifejlődés általi valami magasztost előtűntetni; egyformán bele illetünk mindannyian a kor keretébe. De ha ma, midőn az egyenjogúság perczről perczre nagyobb tért foglal el, — midőn a gőzmozdony villám-sebességgel szállítja egyik ország kereskedelmi czikkeit a másikba, — midőn naponként ujjabb-ujabb felfedezések lepik meg az embereket, melyekről pár évtizeddel előbb álmodni sem merének; midőn a tudomány fényvilágánál, eddig nem ismert tájakra lépünk, — ha ma a középkor módjára pánczélosan, fölővedzve harci kúrteinkkel, keresnénk a csatákat; ha jobbágyaink serege fűdetlen fővel, térden álva várná parancsainkat, a világ egy gúnykaczajba törtene ki elmaradásunk fölött. Innét ítélem én e három évi korszakot, ujjászületés, s előhaladásunk korszakának.

Kiket illet az érdem? kiket illet a polgár korszorú? a hazafiakat; a jobb és baloldal férfait egyiránt. Mert míg a jobb oldal, kezében a kormánnyal, küzdött, fáradozott, munkált, a baloldal most

mint buzdító, majd mint a téves eszmék felvilágosítója, majd mint űre a jogoknak, tiszta önzetlen hazafiságával résen állott, és segíté a nagy művét tovább alkotni.

Azonban ne higyjük, hogy mindent helyesen intézénk el ; mert, ha a önálló honvédséget, a vasútak naponkénti szaporodását, a kereskedelem, ipar, földművelés kifejlődését, úgy tekintjük is, mint fényes sikerét e három évi működésnek, még mindig maradnak ön tárgyak, melyeknek, — mint a nevelési-ügy — hiányait kimutathatjuk ; maradnak kérdések, melyek eldöntését sem kor, sem viszonyok, sem politikai eszélyességnél fogva kimenteni nem lehet ; melyek sötét pontot képezendnek a történelemben, melyeket unokáink arczába vághatnak : hogy piruljanak apáik büneiért ; ilyen a nemzet ellen küzdőknek a nyugdíj megszavazás ; ilyen a 1848-ki honvédek erkölcsi el nem ösmerése.

De nem időzöm e kérdés fölött, nyilatkozott a közvélemény, nyilatkozott az illetők ön magokat ezáfoló tetteik könyör adományaiban ! Inkább áttérek a „köz törvény hatóságok“-ról szóló törvényjavaslatra.

Sem tér, sem idő nem engedi : hogy most, midőn e törvényjavaslat, e sorok kinyomása alatt talán már el és leend fogadva, hosszasabban időzsem fölötte. Nem bocsájtkozom részletekbe, csak pár vonásban akarom kimutatni a hiányokat, melyeket én fölfödöztem. E fő hiányok :

a) nem elégíti ki a korszellemet ; nem alapja az egyenjogúság ; nincs arányba a nép értelmi fokozatával ;

b) politikai osztályokat állit föl, keleténél nagyobb súlyt fektetvén a vagyonra,

c) két fokú a választás, s az első fokon a jog illusoriussá válik, mert nincs biztosíték, hogy a

megbizottakul választotaknál, a választók véleménye leendő irányadó a második fokon,

d) a vesztegetések útja nincs elzárva, csak szűkebb térre szorítva,

e) a főispán joga nagyobb mint a megye önállóságával össze férhető volna.

E fő, s több más hiányoknál fogva tehát nem tartom észlra vezetőnek, nem tartom korszerűnek. Az idő rohanva halad, a láttérszélesül, az értelmiség fejlődik: mi talán ma tökéletes volt, holnap nem üti meg a középszerűség mértékét. Erre kell a törvény alkotónak figyelnie. Minden kornak, az értelmiség minden fokának vagynak igényei, melyeket mellőzni nem szabad. Minden időben van egy uralkodó vélemény, a törvény alkotónak ez előtt kell meghajolni, ha azt akarja: hogy a nép meghajoljon előtte. El kell lesni szokásait, társadalmi életét, lelki műveltségét, és főleg eszméit, mely lelkesíti. Ily eszme ma az egyenjogúság, melyet irányadóul kell elismerni.

Ezeket előre bocsájtva, elértünk a ponthoz, melyről tulajdonképen szólni akarok.

Bár elismerem ez alkotmányos három évbeni előhaladásunkat, bár meghajlok a kifejtett szorgalmas tevékenység előtt, még is be kell vallani: hogy elhanyagoltunk egy lefontosabb kérdést, s így hibát követtünk el, melyet a parancsoló szükség kényszerít mennél előbb helyre hozni. Az indítványok, a javaslatok egész halmaza gyült olykor össze a törvényalkotás termében, de a képviselőválasztási jogról, ez elodázhatlan kérdéstről nem szólott senki sem; mintha félnének a tárgy nagy horderejétől, s nem mernék szönyegre hozni. Mindenki beismeré ama főnálló módszer ezé-, és korszerűtlenségét, iszonyodott a kiesapongásoktól, az erkölcsök rontásától, melyekre tért nyit; mindenki ismeré a mély sebet, de senki nem meré gyógyítását kezde-

ményezni. Alig van, ki nem tudta volna kimutatni, hogy fenálló képviselő választási törvényünknek két sarkalatos hibája van; t. i. alapja nem az egyenjogúság, és nem korlátozza a vesztegést, lélekvásárlást, — de senki nem akará kiigazítani ama hiányokat.

Az emberek aggódva, fájdalmas érzettel győződtek meg a visszaélésekről, melyekre tért maga a törvény nyit; látták a süllyedést, látták: hogy midőn egyekké kellene lennünk, a nemzet két részre oszlott, s keserü gyűlölettel fordult el a jogokból kizárt, a jogok élvezőjétől, — tudatával annak, hogy hosszú nyolcz századon keresztül semmivel nem bírt, mi jognak nevezhető, — látták mily erő rejlik abban, ha a nép polgárrá lesz, — látták mint emelkednek a nemzetek a szabadság alapján közelebb közelebb a nagysághoz; de, talán félve, talán rémképeket állítva önmagoknak, — nem merék kimondani az egyenjogúságot, az általános szavazati jogot.

Hallani itt-ott e tárgyban eszméket, vajúdnak némelyek saját lelkiismereteikkel, melyek ellentmondásra hozzák a korrallal, küzdenek meddő gondolataikkal, és a választási censust csak szélesíteni, de a vagyontól elszakítani nem akarják. Szűkkeblűség ez, vagy félelem a jövőtől? mindkettő okadatolható hiba. A jogok birtokosa nem a vagyon: az egyén az emberi méltóság; és az ember nem oly romlott, hogy midőn emelik, önmaga süllyedjen alá.

A 48-iki korszak tanulságos példa, hogy meggyőződünk népünk értelmiségéről, s erkölcsi érzetéről, hosszú százados börtönéből bocsájtották ki ekkor a rabot; az éjszakából kivitték a nap verő fenyére, és annak szeme világa nem káprázott, nem ingadozott tetteiben, nem emelt fegyvert azokra, kik őt börtönébe hagyák sinyleni. A forradalom lángja

égett, de ő nem rabolt a lángok között, szilaj kicsapongásokba nem merült, örömmel köszönté a szabadságot, és a nehéz napokban, midőn a polgári kötelesség ónsúlyal nehezedett reá, honfi maradt. És ha a nép akkor, midőn előkészületeknél külértelemisége szük körével, egy új korszakba ragadtatva, békés nyugodt maradt; tarthatni e attól, hogy most, midőn műveltség tekintetében egy század választa el a 48-iki napoktól; midőn az eszmével már üsmerős, midőn minden téren csak előre haladt, midőn a társadalmi rend megzavarása, önmagának káros volna; most használna föl jogait támadó fegyverül? Én üsmerem e népet; bizom érettségébe, és óhajtom: hogy a képviselő választási jog, — eltörölve az eddig önálló birtok censust, — általános legyen.

És hogy még tere se maradjon a kicsapongásoknak, azért kívánom a községenkinti titkos szavazást. Mit mellékelt indokaimban bővebben kifejték.

A jogok élvezetét, a választás módszerét, — elmondván főlebb nézeteimet a két foku választásról — nem kívánom fokozatossá tenni. A jogot gyakorolja az, kit a törvény ezzel felruházott.

Én nem vagyok képviselő; s így nincs jogomban, hogy a törvényhozás termében élő szóval adjam elő nézeteimet; de polgári kötelességem parancsolja, legalább fűvényszemet vinni az alkotmány nagy épületéhez; elmondani azt, mit üdvösnek látok nemzetem kifejlődésére. Ez indított engem azon szokatlan lépésre: hogy az általam kidolgozott, ide csatolt Törvényjavaslatot a nagy közönség elé bocsássam. Óhajtottam jusson ez el a törvényhozás terméig; ítéljék meg pártérdek nélkül, — hisz a szabadság, a szabadelvűség, épen úgy tulajdona a jobb, mint a baloldalnak, habár mások is eszközei

a czél eléréséhez; és ha üdvösnek, vagy legalább alapelveit annak találják, fogadják el, — nem tekintve, hogy nem képviselőtől származott: a hazát előmozdítani, hivatása, kötelessége minden polgárnak.

Azonban nem biztatom magamat e gazdag reménnyel, de hinni akarom, hogy szőnyegre hozván e kérdést, most magány, majd nyiltabb körökben hivatottak által megvivatik, tisztázódik az eszme, és végre mint törvény jó alakot nyer.

Es annyival inkább igyekeztem e néhány sort a nyilvánosság elő bocsájtani, hogy ez által is siettessem e nagy horderejű kérdés eldöntését, nehogy a jövő választások ismét a régi állapotban találjanak.

Törvényjavaslat

az

országos képviselők választásáról.

I. FEJEZET.

A választási jogról.

1. §.

A képviselő választási jog-gyakorlatába továbbra is meghagyatnak mind azok, kik a 1848. V. T. cz. 1. 2. §-ai által erre jogosítva vagynak. Ezeken kívül:

2. §.

Felruháztatnak e joggal jövedelemrei tekintet nélkül, a nőket kivéve, mind azon 20-ik élet évet már betöltött, benszülött, vagy honfűsített állam polgárok, kik sem gazdai-, sem gyámi-, sem atyai hatalom, — sem pedig elkövetett hűtlenség, csempészkedés, rablás, gyűjtogatás, gyilkolás miatt fenytve, vagy annak vádja alatt ninesenek; írni, s olvasni tudnak.

a) Kik egy év lefolyása alatt lopás, vagy más súlyos bűntény miatt büntetve nem voltak.

b) Kik helyhez kötött állandó lakással bírnak ; nem koldusok, vagy esavargók ; s erkölesi viseletök nem megbélyegzett.

c) Kik a honvédek szabadságolt állományába vagynak beosztva.

d) Kik mint birtokosok, gyárosok, kereskedők, kézművesek, napszámosok, önálló foglalkozást űznek, s azon helyen hol laknak, adót fizetnek.

3. §.

Mindenki csak ott gyakorolhatja választási jogát, hol mint választó be van jegyezve, s személyes kereseti adóját fizeti.

4. §.

Mindenki csak egy helyen, és csak személyesen szavazhat.

5. §.

Választási joggal nem bírnak az elmebetegek, tettleges szolgálatban levő honvédek, és katonák.

6. §.

Választható mindenki, ki választó, életének 24-ik évét betöltötte, s a törvénykezési nyelvnék birtokában van.

7. §.

A választó kerületek, eddigi szerkezetökben maradván, a választók tömegének nagyságairai tekintet nélkül 1848. V. t. cz. 5. §-ának megfelelő számarányba választják képviselőjüket.

8. §.

Az 1848. V. T. cz. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, §§-ai továbbra is jogérvényűeknek tekintetnek.

II. FEJEZET.

A választás módjáról községenként.

9. §.

A megyei középponti bizottmány a választókerület számára elnököt, jegyzőt, azoknak helyetteseit; s a községek számára, a választás vezetésére külön egy, egy községi elnököt nevez ki.

10. §.

A községi elnök a választásra már előre kitzűzött, s a legnagyobb nyilvánossággal közhírré teendő napon, és órában illető községében megjelenvén; a választás esetére a községi jegyzőt, jegyzővé nevez ki, s a választást megnyitja.

11. §.

Bármely választónak joga van a képviselőségre egy egyént ajánlani.

12. §.

Választási illetőleg szavazási joggal csak azok bírnak, kik a választók névsorában felvannak je-

gyezve; de ezektől a jogot megtagadni semmi szín alatt nem szabad.

13. §.

Az öszveiró küldöttség által vezetett választók névsorának egyik példánya, használat végett a községi elnök birtokában kell lenni.

14. §.

Megnyilván a választás, ha a választók közakarrattal egy egyént ajánlanak; vagy több ajánlottak közül egy mellett látszanak öszpontosulni, az elnök kérdést intéz a választókhoz: megnyugosznak e az ajánlott egyén megválasztásában? vagy szavazni akarnak? Ot választó szavazást kérhet, mit az elnöknek megtagadni nem szabad.

15. §.

Szavazás nem kéretvén a választók által: az eredményt az elnök kimondja, jegyzőkönyv vétetik föl, melyet nyilvános felolvasás után az elnök, jegyző, s két választó alá ír, s a nevek alatt a község pecsétjével megpecsétetik. E jegyzőkönyv, a választási elnöknel használatban levő választói névsorozattal egy borítékba zárandó, s pecsétetvén kívül szintén a község pecsétjével:

„Jegyzőkönyv N. N. község választásáról.“

„A választási kerület elnökének,“
cízzel megjegyezve, a községi elnöknel marad,
leendő átadás végett.

16. §.

Egy választó kerület minden községében egy na-

pon és órában kezdődik a választás; mely reggeli 9 óránál korábbra, és 10-nél későbbre nem tehető.

17. §.

A kerület elnöke a vezetésére bizott kerületben, a község elnöke, a vezetésére bizott községben képviselőül nem választható. Valamint lakása helyén, községi elnök senki nem lehet.

18. §.

Szavazásra bocsájtván a választás, mind azok, kik képviselőt ajánlottak, a jelenlevő választókból két, két egyént, mint bizalmi férfiakat neveznek ki; kik az elnökkel, s jegyzővel együtt képezvén a szavaztató bizottmányt, a szavazatokat öszveszámolják, s a jegyzőkönyvet alá írják.

19. §.

A szavazás megkezdetvén, megszakítás nélkül addig folyik, míg véget ér.

20. §.

A választók, titkos lévén a szavazás, szavazataikat, előre elkészített helyen, egész titkosan akként végezik: hogy szavazó golyóikat, vagy pálczáikat, az illető jelöltek neveivel ellátott, lezárolt, tetején lukas szekrénybe vetik tetszés szerént, külön, külön szavazó szekrény lévén minden képviselő-jelölt számára.

21. §.

Az elnök, jegyző, s bizalmi férfiak legutoljára szavaznak.

22. §.

Véget ervén a szavazás, az elnök, jegyző, s bizalmi férfiak által, a szavazatokat rejtő szekrények legnagyobb nyilvánossággal felbontatnak, s a szavazatok össze számítatnak; mire a 15. §-ban leirt eljárás következik.

23. §.

A választók összeírásánál, s a választásnál semminemű fegyverrel, vagy bottal megjelenni nem szabad.

24. §.

Az összeíró, s választató bizottmány a nemzeti becsület őltalma alatt lévén, a rajtok elkövetett sérelmek, bünvádi eljárás mellett, a vétséghez aránylag büntetetnek.

25. §.

Mindaz összeírásnál, mind a választásnál az elnököt illeti a rend szigorú föntartása; ki e művelet alatt a község birájával rendelkezik; vagy szükség esetében nagyobb erőt rendel.

26. §.

Azon választás iránt, melynek törvényessége bármi tekintetben kérdésbe vétetnek, a képviselőház rendelkezik.

III. FEJEZET.

A városi és vegyes választó kerületekről.

27. §.

A városi s vegyes választó-kerületeket illetőleg, az 1848. V. t. cz. 49. és 50. §§-ai továbbra is jogérvényűeknek tekintendők.

28. §.

Választási elnököt azon közhatóságnak középonti választmánya nevez, melynek kebléből az ily vegyes kerülethez legtöbb választó járul; jegyzőt ellenben azon hatóság középonti választmánya küld ki, melyhez a kérdéses vegyes kerületbeli választóknak kisebb száma tartozik.

29. §.

Városi választó-kerületeknél, a középonti választmány által, a kerület alnegyedekre osztatik, s s minden ily negyed számára választás vezetésére negyed elnököt és jegyzőt szinte a középonti választmány nevez ki.

30. §.

Vegyes választó-kerületeknél, hol egy városhoz egy, vagy több községek vagynak csatolva; a városok negyedenként, a községek pedig községenként szavaznak.

31. §.

További eljárásra nézve a II-ik Fejezet 10. 11. 12. p. sb. §§-ai tekintetnek irányadókul.

IV. FEJEZET.

A szavazatok végleges öszveszámolásról és a végeredményről.

32. §.

A fentebbi §§-ban leírt módokon megtörténvén a községenkénti (negyedenkénti) titkos szavazás: a középponti bizottmány által már előre nyilvánossá tett az követő harmadnap a kerület elnöke, ki különben is körlevelek, városokban falragaszok által, minden megjelenni akaró választó fölhív, — a jegyző kíséretében, szavazat öszveszámítás, s végeredmény nyerés végett a kerület székhelyén megjelenik, hol minden községi, vagy negyed elnök, a választási jegyzőkönyvet aláírt tagokkal, vagy legalább annak egyikével, megjelenni tartozik.

33. §.

Ila a községek részéről a bizalmi férfiak egyike sem jelenthetnék meg, jogukban áll a községeknek a kerület székhelyére újra választott, vagy általok a helyszínén kinevezett más egyént küldeni.

34. §.

A megjelenés óráját a középponti bizottmány

által, a törvény nevében kitűzött harmad napon 9 óránál korábban, és 10-nél későbbre nem teheti.

35. §.

Az elnök a jelenlevőket fölhívja: hogy minden pártból, vagy képviselőjelölt részéről, a jelenlevők közül két választót, mint bizalmi férfiakat nevezzenek mellé, a szavazatok végleges megszámlálására.

36. §.

Igy meg alakulván a választmány, élén a kerületi elnök, és jegyzővel: a községi, s negyed elnökök, a vezetésök alatt történt választások zárt jegyzőkönyvét egyenként átnyújtják az elnöknek; ki azokat egyenként, a bizalmi férfiakkal, a jelenlevők előtt a legnagyobb nyilvánossággal fölbontja, megszámlolja a szavazatokat, s az így nyert eredményt közzé teszi.

37. §.

Azon képviselőjelölt, ki legtöbb szavazatot nyert, az elnök által a kerület képviselőjének nyilvánítatik; s az elnök, jegyző, s két bizalmi egyén által aláírt jegyzőkönyv neki kézbesítettik.

38. §.

Az itt szerkesztett jegyzőkönyben pontosan, s részletenként kiteendő; mely községben hány szavazatot nyert a megválasztott; valamint az összesen nyert szavazatok száma is.

39. §.

Három példányban iratván alá a jegyzőkönyv, annak két megmaradt példánya a középponti bizotmányoknak küldetik, egyike a levéltárban maradás, másika a belügyminiszternek küldés végett.

40. §.

A községi, s negyedi választó jegyzőkönyvek szinte a középponti bizotmányoknak küldendők, a levéltárban letétel végett.

41. §.

A rend szigorú föntartása az elnököt illeti; ki szükség esetére, belátása szerint fegyveres erőt is rendelhet.

42. §.

Ha netalán, — mi alig történhet, — két, vagy több jelölt egyforma arányban nyer szavazatot, akkor a kerület elnöke szavaz és szavazata döntő.

43. §.

E törvények végrehajtásával a belügyminiszter bizatik meg.

Indokok

a községenkénti titkos szervezathoz.

Senki nincs, — úgy hisszem, — a hazában ki az 1848. V. T. cz. tarthatlanságáról meg ne győződött volna; ki ne látná azt, hogy az idő rohama előre sodorván bennünket, más kort, más viszonyokat, más erkölcsöket teremtett; s így az nem egyezik többé sem a korszellemével, sem a népek értelmi fokozatával. Tudva lévén ez, alapot kell tehát keresni, melyen egy oly választási törvény alkatandó, mely míg egyrészt megfelel a kor követelményeinek; másrészt határozattan kizárja azon erkölcsrontó lélek vásárlást, mely bennünket minden téren csak sülyedésbe vezetne.

Mi legyen ez alap? mi legyen ez elv? ha anglia, amerika boldog lakóira tekintünk; — ha nézzük a népeket, melyek nem a vadság és szenvedély vezette nyers tömegek többé, de érző, ítélő fontoló, érett, munkás kiegészítő részei a nemzet testnek; — ha látjuk már országok törvény alkotóit, kik időjosi tehetséggel tekintve az idő méhébe, széttörvén a zsarnokság ezred éves bálványait, — önelkök sugallatából megadák a népeknek a jogokat, melyeket továbbra veszély nélkül elvonni nem lehet; — tekintve ezt, meg kell győződnünk, hogy jövőre törvényeket csak a szabadság, a politikai kasztokat széttörő egyenjogúság alapján lehet, és üdvös alkotni.

Jól látják ezt Európa állambölcsei, és mintannyian igyekeznek zászlójukra felírni e természeti igazságot; mely az oly sokáig pusztában bolyongott népes nyugodtan, veszély nélkül viszi az igéret földére.

Terjed e két szó megtestülése mint láng, mint napsugár, mit többé sem emberek, sem kor, sem viszonyok nem képesek megállítani, mint az ár, mellyel ha uszni nem akarnánk, önmagával elsodorna.

Miután tehát többé megállítani nem lehet, a politikai eszély parancsolja, hogy ez ár-futásának iránt adjunk, hogy a kifejlett, s fejlődő erőknélk tart nyissunk, medret körvonalozzunk, nehogy hátárain túl esapva, hullámai romboljanak.

Ezért kívánom én: hogy törvényjavaslatom I. Fejezete szerint, az eddigi korlátozott Census lerontatván, a választási jog, a legszélesebb egyenjogúság alapjára tétessék. Mert eltekintve attól, hogy jóhet idő, midőn az önértékében megizmosodott nép, nem kéri, de követeli, hogy nyissák föl előtte a választási ternek ajtaát; — a haza üdvé, jövője is azt kívánja, hogy ama censusok, — melyek milliómokat zárnak ki a jogokból, — eldobassanak. Mert míg egy osztály van, mely születés, rang, birtok által politikai előjogokat gyakoról, — ez mint aristokratikus elem, gyűlölet tárgya lévén azok előtt, kik ettől megfosztva vannak, — mint erős válfal, — nem engedí, hogy a nemzet egy test, egy lélekké forrjon össze.

Az, ki nemesnek születik, ki a sorstól több vagyont nyert osztály részül, jobb hazafi-e mint a nyomorral küzdő szegény? A születés hely, az ősök sírjai, a testvér, baráti kötélekek: a föld, mely munkája után tápot nyújt, szóval a haza, erősebb vonásokkal van e bevésve a sors elkényeztetett gyermekének keblébe, ki vagyonául fogva min-

denütt hazát talál? mint azon szegénynél, kit — verejtékével keresve napszámját — rozszant kunyhójából balsorsa tovább nem bocsájt? Nem ítél-e a törvény ő fölötte? Nem áldozik e pénz-, és véradóval a haza oltárán? és csak ő, ő mert szegény, mert verejtékét fölemésztvén családjá, vagyont szerezni képtelen, — ne birjon választási joggal azokhoz, kik fölötte törvényt hoznak? kik élete, vagyona, szabadsága, mindene fölött rendelkeznek?

Szerintem minden census, — mely születés, birtok, s rang előjogokra alapítva, gátolja az egyenjogúságot, — eltörlendő, mert nem lehet okadatolni, hogy több hazafiui érdemmel bir az egy negyed birtokosa, mint ki csak azon tűzhelyet, melyben családjával él, mondhatja magáénak. S az új status gazdasági elvek szerint, nem kinese-e a nemzetnek, a kereskedés, az ipar, szóval az előhaladáshoz a munka erő? melynek csak a szegény megtestesült képviselője?!

De igen, szerintem is állítandó egy census; a népnevelés érdekében kívánom az írás, s olvasni tudást, mint a választási jogra mellőzhetlen lehet. kimondatni.

Hogy gyám alatt levő, eseléd, esavargó ne birjon e jogokkal, abban látom megfejtését, mert a két első, függésben lévén, sok esetben nem követheti meggyőződését; míg az utóbbi, vándor természeténél fogva semmi helyi érdekekkel nem bir.

Mi törvényjavaslatom II. Fejezetét illeti, mélyen szomorodva győződtem meg arról, hogy minden harmadik évben milliók pazaroltatnak lélekvásárlásra, akkor: midőn szegények vagyunk a nevelés ügyére filléreket áldozni. Egyesek bukásával, milliók költetnek, hogy demoralizáljuk a népet, hogy elrabaljuk meggyőződését, hogy sárral dobálva erkölesi érzetét, süljesszük, munka s dologtalanná tegyük.

Titkos lévén a szavazási mód, a legtitkosabb mint lehet, fognak-e az illető jelöltek, vagy érdekelteik kidobni pénzt nem tudva: a megvásárlottak a titok sötét, átláthatlan leple alatt nem szavaznak e ellenök? Igy, — bizonytalanra nem pazaroltatván az illetők kincsei, — tisztán maradt a nép a csábításoktól, s vissza nyerve erkölcsi méltóságát, meggyőződését követi.

Községinek óhajtom a választást, mert így minden polgár élvezheti a jogot pénz- és idő áldozat nélkül. A demokratia virágozik, de körülírt határai nem engedék fattyú növést hajtani. A pártok egy községben nem állanak oly keserűen szemközt, mert bizonytalanra nem költetvén pénz, — nem oly izgatottak a kedélyek, mert egy község lakói rendszerint barátság, vérség, s más kötelékkel erősebben lévén öszve fűzve, békesebben megférnek együtt, mert nem tudja senki, társa hová szavaz, mert midőn a szavazás végeztével eredmény mondatik, a kisebbségnek mindig fönmaradt reménye: más községben győzhetni, mert a végeredményt még nem tudja, és végre, mert a rend, — kisebb lévén az öszve csoportosulás, s annak minden tagja ismeretes az előljárátság előtt, — könnyebben fön tarthatni.

Egy időben vélem helyesnek a kerület minden községében a választást tartatni, mert így nincsenek a választók annak kitéve, hogy más honnét jövő egyesek vagy tömegek reájok hatást gyakoroljanak; nem akarván elveszteni hon senki saját szavazatát.

Legnagyobb kihágások történtek eddig, midőn a választók tömege a kerület székhelyére vonult, s midőn már ott volt; hol a szavakkal, borral vérig izgatott, nem rettent vissza semmi kiesapongástól, mely a diadal reményével biztatott, hol — e pillanatra gyűjtetvén öszve minden gyuananyagok, — a különben is nagy tömeg fölött rendet tartani csak olykor olykor lehetett; s így nem tekintve azt, hogy mun-

ka idejében napokat veszítének, — gyakran vérrel festék a mezőt, hová polgári jogaikat gyakorolni hívta őket a törvény.

Törvényjavaslatom IV. Fejezete szerint, e veszély kikerülhet. Mert a választók tudva azt, hogy a végleges szavazat öszveszámolásánál már elkészett minden tüntetés, s napok múlva a kedélyek és nyugodtabbak lévén, — mennél kevesebb számmal mennek a kerület székhelyére, nem akarván remény nélkül küzdeni az aggodalom nem bánt senkit sem, mert a kezelés tisztasága biztosítva van a titkos szavazás, s a nyilvános öszveszámolásban.

Elnökök, s jegyzőknek jogot adok a szavazathoz, nehogy annyian elvonassanak annak élvezetétől, különben is a kezelés módszere, biztosít e tekintetben minden történhető visszaéléstől.

Ezek azon indokok, melyeknek szempontjából én a szavazati egyenjoguságát, s a községenkénti titkos szavazást pártolom. Igyekeztem a legszabadabb elvet tűzni ki, törvényjavaslatom alapelveül, nem riasztva vissza azon kislelkűek okatlan aggodalomaiktól, kik az előhaladás minden lépésében, a jövő rémképét tekintik. De igyekeztem körvonalaimat is úgy alakítani, hogy a kiesapongásoknak tere se maradjon. Mindenek fölött pedig, ki akartam mutatni, az eddig követett hibás választási eljárást, mely oly könnyen veszélyt hozhat, mert hol a lélekvásárlás, csábítás oly tért nyer, ott végre az egyén, a tömeg, cszmélni kezd, lángragyul, s annál szenvedélyesebben törhet ki csábítói ellen, mennél inkább félre volt vezetve általak. S végre csak oly alkotvány ígérhet tartosságot, mely a polgárok szeretetében él, s jó akaratokból merit erőt.

A nép dicsőíteni fogja azt, ki neki e soha nem

élvezett jogot megadja, ki őt valódi polgárrá emeli föl, mit a körülírt módokon nyugodtan tehetni.

Vessük le tehát az álarecot, melyet eddig viselünk. Adjunk testet az igének, melyet oly régóta hangoztatunk. Nyissuk meg a választási termék ajtait a valódi szegény nép előtt, ki oda csak szent érzelemmel, és hálával fog belépni. Most megnyitva azt a kormány a szabadelvűség példa adása által elragad hódít, védbástyát alkot magának azok millióiból, kiket polgárrá tett. Ha a viszonyok által kényszerítve teszi ezt, nem tett semmit, csak önérdekét követé, hogy az ár el ne sodorja. A győzelem az idő nyelésben van, hogy ne hagyjuk magunkat megelőztetni. Az e diadal, ki jól sejtő szellemével a tett idejét eltalálja. A kormány hajója most révben áll, boesássa le a népek szívébe a szabadelvűség horgonyát, és ez megvédi őt: „hogy bármi zivatar sziklához ne vágja.”

ROSENBERG TESTVÉREK,

könyvkereskedésében.

Pesten,

egyetem-utca 2. szám a takarékpénztár új épületében megjelent és minden könyvárusnál kapható.

Adalékok az újabbkori társadalmi eszmékhez a folyó szent zsinatok alkalmából közli D. J. — Ára 30 kr.

A Magyar Ujság röpirata. A megyék és városok rendezéséről, tekint. Tisza Kálmán, Kovách László és Szentkirályi Mór e tárgyú röpirataikra kiadja: Böszörményi László. Ára 1 frt.

Haztinszky Frigyes, jelkules a magyarhoni edény növények nemei meghatározására. — Ára 70 kr.

Magyarország europai hivatása és Deák Ferencz — Ára 1 frt. 20 kr.

Fauvin Leon, Abbé, Grammaire hongroise. Francoziák számára irt magyar nyelvtan. — Ára 1 frt. 60 kr.

A magyarországi katolikus autonomiai választási szabályok czéljából 1869. jun. 12-ikére egybehivott előkészítő gyűlés naplója. Szerk. G ü n t h e r A n t a l. — Ára 2 frt. 40 kr.

Markbreiter E. L., Dichtungen. — Ára 1 frt.

Hertzka C., Lähmung und Krampf, eine pathologisch-physiologische Studie. — Ára 1 frt. 20 kr.

EGYÉNI NÉZETEK.

— 111 —

